

ДЕМНИГ ДЕТКИИШКИН

шиитпирни актив туралы хулаа алган.

Активтин туралы СЭКП-ниң XXIV съездизиниң делегаты Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш М. К. Мендуге киржи, делегерге чүве чутаалаан.

А. ДЕМБРЕЛЬ.

● СЭКП-ниң Бин-Хем районун шийтпириниң актив туралы хулаа алган. Агайымын — СЭКП XXIV съездизиниң делегаты Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш М. К. Мендуге киржи, делегерге чүве чутаалаан.

Активтин туралы СЭКП-ниң XXIV съездизиниң делегаты Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш М. К. Мендуге киржи, делегерге чүве чутаалаан.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш М. К. Мендуге киржи, делегерге чүве чутаалаан.

Активтин туралы СЭКП-ниң XXIV съездизиниң делегаты Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш М. К. Мендуге киржи, делегерге чүве чутаалаан.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш М. К. Мендуге киржи, делегерге чүве чутаалаан.

Активтин туралы СЭКП-ниң XXIV съездизиниң делегаты Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш М. К. Мендуге киржи, делегерге чүве чутаалаан.

болган районунун партия организациязынын сорулгаларынын дугайында партия райкомунун бирги секретары эш К. И. Шулуунун илеткени ол хураадын киржикчилери улуг кичээлге биле диннаан.

«Торгалыг» совхозта партия секретары эш Бүрбү, райоода тутат септеге чүве чутаалаан. Активтин туралы СЭКП-ниң XXIV съездизиниң делегаты Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш М. К. Мендуге киржи, делегерге чүве чутаалаан.

СОВЕТТЕРНИҢ СОЦИАЛИСТИГ ЧАРЫЖЫ

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чоннаа Тыва АССР-ниң ажилчы чоннар депутаттарының көдө, суур болган хоорай (район чагыргазында) Советтериниң социалистиг чарыжынын дугайы чутаалаашкай.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болган ВПС-тиң «Көдө» болган суур Советтериниң Бүтү-россий социалистиг чарыжынын дугайында бо чылдың март айда хулаа алган докталаан улуртулга болду. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели болган профсоюздериниң област чөвүлели тускай докталаан хулаа алган. Көдө, суур болган хоорай (район чагыргазында) Советтериниң социалистиг чарыжынын пеегелдееини бидылаан. Ол чарыжынын сорулгазы тоску беш чылдың улуг ажил-агый планнаанын илеткениниң күсөөнү дош демисеге ажилчы чоннарын илеткениниң улуг калбарымын, Советтериниң болган олоонун күсөөнүниң улуг ажил-агый болган культуру тургузушкунуна ролон бетидери.

7. Школарын итерияттарын калбары талазы-биле болган узаткан хүнү болуктерин тургузар талазы-биле ажил, бүтү илгити сөс чаз өөрдилеэнин хоойузуун күсөөдөш;

8. Көдө, суур Советтериниң орулга болган чарылга талазы-биле бюджет күсөөдөш;

Ол ишкан дараазында ажилдарга эки түнелдериниң чедип алганы дош:

чаагайымдылга чонун идекпейлгир киржилгези-биле чурттаачылар черлериниң бедик культуразын чедип алганы дош;

чурттаачылар черлериниң тударынын төлөөлелин боттардырына;

инилел бугурулузунун ажилчылар, күш-ажылдын бугурулузунун бедирини, продукциянын бугурулузунун чигилерини, күрүнениң болган күш-ажылды сазгалга-чүрүмүн быгылаарынын талазы-биле;

чонун хереглел бараанынын бүдүрерин көндүлдериниң, колхозтарга болган совхозтарга дузалал ажил-агыйлар болган тымыш бугурулузунун сайыралырын талазы-биле;

эйт, сүт, чүтүр болган көдө ажил-агыйн өскө-лаа продукттарын салып алырынын талазы-биле;

чонун культуура-амыдырал хандырылазын таарыштыр тургузарына, чурттаачылар, школарын, эмчелдерин, культуура-чырыдымшын албан черлерин тударына ажил-хорегиниң болган тус черинг куралыларын моон-нээрине, салып, хой-инитиниң чемеялге, чонун амыдырал хандырылазы, коммунал ажил-агый черлериниң четкелерин хөгжүдериңе;

ажылчы чоннарын идекпейлгир киржилгези-биле чурттаачылар черлериниң бедик культууразын дээш ажилчы чоннарын социалистиг чарыжын организастаарына;

чонун медицина хандырылазын эки-жидерине, эрежок чүтүр саптар-профилактинг хемчеглерин чорударына болган чурттаачылар черлерге үлөөлгилгир санитар корум-чүрүмүн тургузарына;

Советтин денискээрине хоойу-дүшүмүн болган корум-чүрүмүн сагырына;

чонун, илангы аныктарын шери-патриоттук кижизилдееини талазы-биле ажилды организастаарына;

Түнелдериниң үндүрелде болган социалистиг чарыжын тилекчилерин тодарында ажилчы чоннар депутаттарының Советиниң организастаарына-массалы ажилын өөренип көөр.

Социалистиг чарыжын түнелдериниң үндүрелде талазы-биле республика комсомолу Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң дарганынын бирги орадакчызы В. Е. Серяковту баштадыр 13 кижизилдееини кылдыр тургускан.

В. БАРИН.

Улуг байырлалга күш-ажылчы белек

Сеялкада—кыстар, тракторда—оолдар

Оруктун онгул-чингил, чок экиш-лаа көнчүг. Биче болган-ла сүүр комагарынын баалымы ажа халыда бердиз. Мурувуста — Ак-Шаттын чогаалачы ховуу-улаан... Дилиндектэй аңдарган дескелдей илгиртеп каан талы-тар тарар шөлдери мрактап көөргө бер. Ызын олагай каас. Кара-куу база катан кара-куу кылдыр чергелештер шөлдү берген дилиндектэй илгир-бүрү онугу алаан-чөтөк кока-ла. Ол дилиндектэй чамдык кыргыларын доора, өскөдери узуу дугаар шөлдөр дөрт шүгүмүгү кыдыраш деп көстүр. Часын ховуун, мыда хайыккаа чакы иштин магалымын чүү дээр!

Эң бетик шөлдө бичи-лаа соксаа чок амыдаан беш агытаттын бирээни орук чакына улау каарге, аңаа хал чөдө бердизин. Тракторист агрегатын эгген, доктаалты. Чаштыкчы урутар тарар сөөртүр машинамын эгелеткен

урезиниң сейкаларын чакыратырычы хуш эгелеткен. Оларын-биле чутаалаан тургустуа кожа дилиндектэй чаштырп турган агрегат эскериниң өрү чүтүрү үгеш, чарган черини кылдыла келди. Ол агрегатта база-ла аңыш урутар бар.

— Кыстар-биле амыдаарга кылда чогуур амыдаарга бугуру-лаа амыр боор азе оолдар-деп, олардан баштапканы араак чутаа эредим.

Сейкаларын чөдө уруп турган урутар аңышын көзек каа соксаат, бистерие хуу-мурун каан кайтан турлар.

— Бистериниң бригаданың комсомолчу-амыктар бригаданы. Шүтүвүс 20 ажил, а сейкада шүтү урутар-ла болгай бис-деп, бистериниң амыш тавышынаныс Ондар Чечек чарылды.

— Шына-ла шүтүзү кыстар бе?

— Чок, чүтлө чачыс оол бар, Олгэ.

Дөспөс чачыс Света Ондар улам-ла баштаалды:

— Сейкада—кыстар, тракторда—оолдар деп билиш амыдаарга амырбас боор.

Шына-ла тарар чаштырп турар агрегат бүрүзү санып көөрүзүс мынд бозду. Назын чарын хөр чөтөк-көк, фамилияларын коздула Кууларлар, а аттарынын хой кезин-ле Чечектер, Чечек-оолдар.

— Бистериниң бригада экир чымын чачын база мындаар амыдаан турган. Тарыктаа эки амыдаан дөш колхозта бугуу бригаданы Шувенсовоа экирчиряады чоруткан—деп, кыстарын бирөөн, амыдаанын чутаалаан.

Баштайгы келген агрегат сейкаларын доктууру алган кудурагын куду дүргөдө бидилти. Дооюн арамыда сейкалардан урутар бистерие хоолу чачын, катым хөдүг амышын үргүчүлөп чорутулар.

Бо анык таравалган-биле ууражылааныс үр өвөс болган-лаа болза, оларын амышын кызымаа, чурттаалга хөдүгү сагышпа улам тода чуртуула берген. Колхоз чаргазы эш М. Мириниң амыш чутааы маң сагышымга база-ла кире хонуп келди.

«Партиянын XXIV съездизиниң колхозчуларын чач-чаа чедипкирнеге дыла-ла сорул кирди. Илгит хураалга бо чымын тарар планын ийи катан амыр чуртуп дөш илгир-дидер. 450 тонаа таравын күрүнеге дукаар дөш улуг чүве. Оон күсөөдөш чутаажок боттамыр. Россия Федерациязыдан экир чымын, эртен кварталда райоон алган тутуу-сүт салбас деп шийтпирдееини».

Ак-Шаттын комсомолчу-амыктарын сорулкуп күш-ажылдын кайы хөдө үр-үтүлгелдиг болганын бригада төүгө келген билиш адымыс. Агрегат бүрүзү хуш-уң нормалын доктаамал амыр күсөөдөш келгенниң ачымыда Май 1-ге чедир кол культура — кымыл-тастың чаштырмалыны дооар дөш хулаагезин күсөөттинген. 1400

ДЭЭРЕ АЖЫЛЧЫНАРНЫ—ПАРТИЯГА

Хову-Аксимда «Тыва кобальт» комбинатын анык ажилчыларын: гидрометаллургия цетиниң улуг аппаратымы Оюн Кызыл-оол, ол-ла цехте электрик Сагаан Сөкүр, даг цетиниң мастери Май-оол Тир-туй-оол, шүтүлга-механиктинг цетиниң токары Галина Нагибина болган түдүг инженер Валентина Баутилова олар боттарынын эрес-шүлүгү күш-ажылы-биле база хой-инити ажилына идекпейлгир киржил-

геи-биле коллективте сурагыш турар.

Чоокта чаз комбинатын комсомол организастаары оларын шүтүлгези партия кежитүүнү кизилдееини кирери-биле рекомендацияны берген. Ынаарга бугурулузун партиюм ол анык ажилчы комсомолчуларын ажил-ишке, амыдыралга бугу тала-биле төлөткенин көргөш, СЭКП кежитүүнү кандидатына хулаа алган.

В. БАРИН.

Кыргыз-даа ХОЛУДЫҢЗЫГ

МАШИНА-ТРАКТОР мас-даражына ажил хүнү асылдамын деп, эртегиниң 8 шата эгелеш. Тракторлар септегенин мартын 25-не чедир дооар дөш хулаагезини күсөөдөш дөш, септегенин бүрүзү-ле артык шийткенин, аар-саар чутаа-сөөт кылбасын боол, көнчүг күженишкенин ажилдаан турган. Ычкар амыдаан болза, септегенин грабидиң үстүр. А ол дөргө берген сөүгө эе болбасын-дыр. Барып-барып партиянын улуг хураалына аалар бодурун алган хулаагезини күсөөткенин баар уруу каа турарыл!

Чоонада-ла дааш-шимчезиниң турар мастерская ол эртен Маады Чамыяга ыргак-шөлдөн шыкка кылдыр сандырган. Артан он хонуга чыгып амыдырал салаа башып саван турган, дүш көжө, дүш ортуу чедир чутаалаан. Ычкарын амышын чүтү шыккаа амыдырал боттарынын тургуштарына чай чок амыдаан турган. Ында-халаа аар масканын демдер кырылга салам дүшкенин дилвалар, чамдыкта демдер-ла каныгдур дээр, мыаар бугулааа элктелгил дүшкелээчкенин чедип олду-ла чырыктылар. Маады Чамыя дүшкө чедир баш көдүрбейн тутуу

келген. Оон трактору колдуула-ла белем болган. Ычала-даа хоочун механизатор зорил бүрүзү алааттыг чындамды, моторда чыгачын черлерин катан-катан хынап көргөн. «Мон машинамы белем болгай!» деп чамдыкты мурун алгырын, мактаарын хон Чамыянда чок. Ол чутаажыр өвөс. Белем-сөс чөдө септегени. Сөзгөдө: өвөзүнө кирип салгылар. А берген сөүгү элөөзөн шанда, ажилдын адырды чок. Оон арын-шырын маахым, дүшкөзүнүн ора-сомуз белем эскертмэс. Чүтлө эрежок чүтүла апаралда, механикке азы бригадирге негедө салыр.

ЧЕМЕННИН ЧАПСАР чөткелен турда. Монгуш Доржу ашакты кийгатырылган:

— Маады Муканов! Маааа келе каамадм. Херек бар. Устугу хоолу чоттуушпаан, Маады Чамыя Доржу чамыга чөдө берген.

— Чүтү каныжарың ол?

— Диннаалаан өлдөсө, эки-челер дөш кили-ле болгай сен. Бо тракторунуң моторунуң ажилдарын диннап көрөм. Арай-ла моторуда бир алам дааш бар. Эке эрлер диннап, амырбас, алаа-дыр дилгир ишкелди. Мен аңаа улуг-ла бугуруейин, сенээ

тун сандып алган чаа тракторлары база-ла четкелеп келген. Оларын бир алы чыкалкан. Чаа тракторларын кымга хулаагезин тодаратынмаан.

МР-ЛЕ ХУН, белем болган тракторлар хулаагезин амыр комсомол мастерская чедип келген. Тракторларын хулаагезин бир дугаарында Маады Чамыянын септөөн тракторундан эгелеш.

— Тулду-ла септөөн-дир! Шынары тергиле!

Комсомолун ол үлөөлгелерин Чамыянуң илгити өөрүзү-да, бодун көргөткөдөш. Черле кызы-лаңын кийи-ле болгай. А өскө механизаторлар магадаа, адаары-лаа турганар.

— Чымын-ла мактадым чымын берген алаа-тыр ийи.

— дөш, Чамыя арай эгелеш илгитинг, буурул бажын үс сипин калган хавырын холу-биле суйбай туткан.

— Песнилер шыкажыл силер?

— Ийе, песнионер мен.

— Ам-даа ажилдамышаан?

— Ажил чок олурга чала-гааранч-дыр.

— Трактористтеш, кам чыл бооп тур силер?

— Дөртөн чымын үтүрү көргөмүн боду-деп, Маады Муканов дүштө чок харым-лаан.

Директор аңаа тура-ла, херим иштинде чыкаап каан чаа тракторларын бирээни Маады Чамыяга айтып берген. Демин «эри тракторумга ажилдар мен» деп ойталаарга-да, Иван Григорьевич чер алысаан:

— Бо хире аам дөгөн кырган кийи эри трактор-биле беркип турган чоор! Харын эри трактору эки септеп каныжар дөш чет-тирдиш. Чаа машинага олуртунар, силерин бодунара эки болур. Оон аңгыда, чаа машинаны дүрүлгө чок улуска берге каарга, каны-хайыра чок элөөлгө, доржанын салаан үлүгүр каар-дыр.

931 ЧЫЛ. Ычкар Тывага тракторист белектер эки баштайгы курс Шагаан-Артыта ажилтыган. Аңаа Тываның бүтү бууруларын 70 ажил аныктар чедип келген. Оларын аныктаа Бин-Хем чуртуту Маады Чамыя база турган. Уш ай дүрүзүндө өөренип келген, күрүсү 30 хире-ле кийи дооскан. А хей кезиниң чарыга чутаалаан турган «каа анык» мурунтар кылдыр өөренип ол шыда-аан барган. Күрүсү чедип-

— дөш, Чамыя арай эгелеш илгитинг, буурул бажын үс сипин калган хавырын холу-биле суйбай туткан.

— Песнилер шыкажыл силер?

— Ийе, песнионер мен.

— Ам-даа ажилдамышаан?

— Ажил чок олурга чала-гааранч-дыр.

— Трактористтеш, кам чыл бооп тур силер?

— Дөртөн чымын үтүрү көргөмүн боду-деп, Маады Муканов дүштө чок харым-лаан.

Директор аңаа тура-ла, херим иштинде чыкаап каан чаа тракторларын бирээни Маады Чамыяга айтып берген. Демин «эри тракторумга ажилдар мен» деп ойталаарга-да, Иван Григорьевич чер алысаан:

— Бо хире аам дөгөн кырган кийи эри трактор-биле беркип турган чоор! Харын эри трактору эки септеп каныжар дөш чет-тирдиш. Чаа машинага олуртунар, силерин бодунара эки болур. Оон аңгыда, чаа машинаны дүрүлгө чок улуска берге каарга, каны-хайыра чок элөөлгө, доржанын салаан үлүгүр каар-дыр.

931 ЧЫЛ. Ычкар Тывага тракторист белектер эки баштайгы курс Шагаан-Артыта ажилтыган. Аңаа Тываның бүтү бууруларын 70 ажил аныктар чедип келген. Оларын аныктаа Бин-Хем чуртуту Маады Чамыя база турган. Уш ай дүрүзүндө өөренип келген, күрүсү 30 хире-ле кийи дооскан. А хей кезиниң чарыга чутаалаан турган «каа анык» мурунтар кылдыр өөренип ол шыда-аан барган. Күрүсү чедип-

соонда, чүдө дооузуу бууру-гайын туруп калыр.

— Силер бары-ла бүтү амыдыралында трактористтер келген-дир силер. 40 чыл дүрүзүндө чөмө гектары чарылар каапкаанын саван көрө, солун-ла боор аа?

— Солун болбойн канычар ийи! Совуургааш, саван көргө мен. 40.000 гектар болган чорук. Бо тараван совхозун тарып турар шөлдөниң ийи катан хой-дүр! Ычкар черин тарып эртен оруурун шөв чүве болза, чер бөмбүрөөн та кам катан долаан боор ийи-аа!

НИЛЕГЕ? совхозтун № 8 трактор-хovu бригадасы чаа, тоску беш чылды баштайгы чазын шык багырышканын апрель 6-та эгелеш. Ол чутула амычче бар дугаарында кирерин Маады Чамыяга бугурун.

— Хүдө 72 гектар черини шыгын бажыр нормалын Маады Чамыя бугуу чартык катан амыр күсөөдөш турар — деп, бригадир Василь Янчак чутаалады — Ажилда турда, өвү кырган дээр ужу чок! Ол — бистериниң бригаданың илгитерин бирөөн. Шык багырышканын дооу-туус. Аңаа Маады Муканов улуг амышын кыргак-шөлдөн шык багырышканын апрель 6-та эгелеш. Ол чутула амычче бар дугаарында кирерин Маады Чамыяга бугурун.

— Хүдө 72 гектар черини шыгын бажыр нормалын Маады Чамыя бугуу чартык катан амыр күсөөдөш турар — деп, бригадир Василь Янчак чутаалады — Ажилда турда, өвү кырган дээр ужу чок! Ол — бистериниң бригаданың илгитерин бирөөн. Шык багырышканын дооу-туус. Аңаа Маады Муканов улуг амышын кыргак-шөлдөн шык багырышканын апрель 6-та эгелеш. Ол чутула амычче бар дугаарында кирерин Маады Чамыяга бугурун.

К. АРАКЧАА.

ЧУРУКТА: Маады Чамыя А. СОДУНАМНЫҢ фотос.

